

Guia d'aprenentatge
Treball Social amb Famílies
(6 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 2n

Grau en Treball Social

Mòdul: El treball social: conceptes, mètodes, teories i aplicació.

Matèria: Mètodes, models i tècniques de treball social.

Professor: Andrés Lorenzo Aparicio

1.- Presentació de l'assignatura

En qualsevol context en el qual desenvolupis la teva pràctica com a treballador social et trobaràs amb la família. Pots treballar amb persones grans que viuen soles, adolescents embarassades, nens internats en centres, dones que inicien la seva inserció laboral, persones amb diverses situacions de precarietat, etc. Encara que la demanda d'ajuda la plantegi una sola persona, la major part de les teves intervencions generaran ressonàncies en la dinàmica familiar. Altres vegades, amb la teva intervenció voldràs promoure algun canvi en aquesta dinàmica.

Una qüestió central en el teu futur acompliment professional serà trobar una manera d'ajudar les famílies no només facilitant-los recursos sinó activant les seves pròpies competències, alhora que restituir, potenciar o conservar les pròpies capacitats de la família de cuidar-se i recolzar-se.

Aquesta assignatura té per objectiu capacitar els estudiants de treball social a planificar, dissenyar i dur a terme intervencions en el context familiar. Per tant, presenta un primer mòdul dedicat a les funcions de la família dins del context social actual. El segon mòdul ofereix els conceptes claus per entendre el funcionament familiar amb l'objectiu de promoure la capacitat d'anàlisi dels estudiants respecte a la dinàmica familiar.

Un tercer mòdul està dedicat a situacions familiars específiques, donant a conèixer diferents particularitats que es poden donar en la constitució, dinàmiques i rols d'algunes famílies avui més presents, com poden ser les famílies amb només un progenitor, o reconstituïdes. Aquestes situacions requereixen intervencions socials diferents i el mòdul ensenya particularitats de la intervenció social al costat d'aquests grups familiars.

El mòdul final es refereix al disseny de la intervenció, en el qual es promou l'habilitat de l'estudiant per dissenyar una intervenció en context familiar, articulada dins d'un equip o amb altres sistemes socials.

És important esmentar que aquesta assignatura es complementa el tercer curs amb l'assignatura de Models i Estratègies d'Intervenció. Serà en la següent assignatura que, de forma més detallada, s'estudiaran els models d'intervenció a partir dels quals es pot dissenyar diferents propostes d'intervenció amb individus, grups, famílies i comunitat.

2.- Competències a desenvolupar

L'assignatura es relaciona més directament amb la **competència 4** de la Matèria Mètodes, Models i Tècniques de Treball Social:

- Intervenir amb persones, famílies, grups i comunitats per promoure canvis i per millorar les condicions de vida utilitzant mètodes i models de treball social.

En l'assignatura es treballen les següents competències específiques:

- C1 Comprensió dels conceptes fonamentals i de les funcions de la família dins del context social actual.
- C2 Coneixement del funcionament intern de la família, com s'organitza i es regula, la seva evolució i les estratègies de continuïtat.
- C3 Coneixement de les característiques psicosocials d'algunes tipologies de famílies.
- C4 Capacitat d'identificació del problema i d'exploració de pautes alternatives d'interacció familiar.
- C5 Habilitat per dissenyar la intervenció social dirigida al context familiar, articulada en un equip o amb altres sistemes socials.

3.- Continguts

Mòdul 1. La funció socialitzadora de la família avui

- Dimensió sociològica de la família avui.
- Transformacions socials i culturals.

Mòdul 2: Conceptes clau per entendre el funcionament familiar.

- La família com a sistema de relacions.
- Estructura de la família: interaccions i funcions.
- El cicle vital i els processos familiars: etapes i adaptació.

Mòdul 3: Situacions familiars específiques

- Característiques psicosocials de les famílies. Heterogeneïtat.
- Particularitats en constitució, dinàmica i rols de diferents tipus de famílies.
- Especificitats en cartera de serveis socials.

Mòdul 4. Eines i habilitats per treballar amb famílies

- Eines conceptuals i habilitats pràctiques.
- Procediments que recolzen a les famílies.
- Potencialitats, amortidors i febleses.
- Estratègies per millorar les competències familiars.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

Serà capaç de:

- Identificar els conceptes fonamentals i les funcions de la família dins del context social actual.
- Analitzar el funcionament intern de la família, com s'organitza i es regula la seva evolució i estratègies de continuïtat.
- Identificar les característiques psicosocials d'algunes tipologies de famílies.
- Identificar problemes en l'àmbit familiar, relacionant-los correctament amb els processos familiars.
- Explorar pautes alternatives d'interacció familiar.
- Dissenyar una intervenció social dirigida al context familiar, articulada en un equip i amb altres serveis.

5.- Metodologia

5.1 Activitats del professor:

Dinàmica amb els estudiants presencials:

- El professor combinarà classes expositives, treballs en grup, dinàmiques i anàlisis de casos.
- Per a cada mòdul el professor indicarà una literatura específica, una selecció d'articles científics o capítols de llibres que tractin els temes.
- El professor indicarà els textos de lectura obligatòria que seran la base de les discussions a classe i que seran les fonts de referència per els treballs.
- El professor reservarà temps presencial a classe per la tutorització dels treballs.

Dinàmica amb els estudiants d'itinerari adaptat

- El professor obrirà un fòrum de benvinguda per als estudiants d'itinerari adaptat.
- El professor obrirà un fòrum de dubtes per a cadascuna de les activitats d'avaluació on efectuarà la tutoria dels treballs, oferint orientació respecte als continguts i les lectures (s'espera que els estudiants siguin actius i participin fòrum).
- El professor indicarà les lectures obligatòries i aquelles de referència per a la realització de cadascuna de les activitats d'avaluació d'itinerari adaptat.

5.2 Activitats dels estudiants

Respecte a l'assistència:

- Assistir a classe regularment o en el cas d'estudiants d'itinerari adaptat, accedir al campus virtual de manera sistemàtica i assidu.
- Comparèixer a les classes o espais (en el cas d'itinerari adaptat, els fòrums) que ofereixen treball tutoritzat: revisió del temari, tutoria dels treballs en grup, supervisió de treballs etc.

Respecte a la literatura:

- Buscar la bibliografia obligatòria a la biblioteca o a les bases de dades corresponents.
- Llegir la bibliografia proposada i necessària per a la realització dels treballs.
- Observar les normes de referència bibliogràfica i citació conforme el manual d'estil de la facultat.

Treball a l'aula	50 hores	2 ECTS
Treball tutoritzat	50 hores	2 ECTS
Treball autònom	50 hores	2 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'assignatura obeeix al model d'avaluació continuada i les activitats es troben descrites a la Pauta d'Activitats d'Avaluació de l'Assignatura (PAA).

Les activitats d'avaluació continuada son obligatòries i estan ponderades (veure quadre).

És necessari aprovar cada una de les activitats d'avaluació continuada per poder considerar aprovada l'assignatura. L'assignatura no s'avalua amb un examen final.

Si un estudiant suspèn una activitat d'avaluació continuada podrà recuperar la nota presentant un treball complementari, a criteri del professor. Si encara així segueix suspès, haurà de presentar-se a la 2ª convocatòria al juliol.

En cas de no presentar-se a una o més activitats d'avaluació continuada, l'estudiant haurà de presentar-se a l'examen final de la 2ª convocatòria de juliol.

Segona Convocatòria Juliol: Examen final on es presentaran de manera obligatòria aquells alumnes que han suspès o no s'han presentat a alguna o totes de les avaluacions continuades.

Activitats d'Avaluació (estudiants presencials i adaptats):

1. Treball a classe individual (presencials) / Treball individual (adaptats)
2. Treball individual o grupal – Anàlisis de Cas
3. Treball amb casos (individual)
4. Test (individual)

6.2.- Criteris d'avaluació

Mòdul	Competències	Avaluació	Ponderació
<i>Mòdul 1. La funció socialitzadora de la família avui</i>	Comprensió dels conceptes fonamentals i de les funcions de la família	Pauta d'Avaluació 1 Activitat a Classe (presencials) Treball Individual (It. Adaptat)	10%
<i>Mòdul 2. Conceptes clau per entendre el funcionament familiar</i>	Coneixement del funcionament intern de la família	Pauta d'Avaluació 2 Anàlisi de Cas Activitat Individual o grupal (Presencials i it. adaptat)	35%
<i>Mòdul 3. Situacions familiars específiques</i>	Coneixement de les característiques psicosocials d'algunes tipologies de famílies.	Pauta d'Avaluació 3 Treball amb casos Activitat Individual (Presencials i it.adaptat)	25%
<i>Mòdul 4. Eines i habilitats per treballar amb famílies</i>	Identificació del problema i exploració de pautes alternatives d'interacció familiar. Habilitat per dissenyar la intervenció social dirigida al context familiar, articulada en un equip o amb altres xarxes socials.	Pauta d'Avaluació 4 Test (presencials i adaptats)	30%

* Es pot optar per fer 1 recuperació al llarg del curs en casos de suspendre en alguna activitat. La recuperació de l'activitat, si és aprovada, només podrà ser qualificada amb un aprovat

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula presencial i campus virtual) el professorat pot comunicar-se amb l'estudiant a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: alorenzo@peretarres.url.edu

Horari d'atenció: dimarts i dijous, de 11:00-13:00 **Cal demanar cita prèvia per correu.**

9.- Bibliografia i recursos

Bibliografia bàsica obligatòria:

Mòdul 1. La funció socialitzadora de la família avui

Fernández García, T., Ponce de León, L. (2011). *Trabajo Social con Familias*. (p. 29-33). Madrid: Ediciones Académicas.

GRITS (2015) La intervenció amb les famílies des del treball social. COTSC.

Ortega Ruiz, P., Mínguez R. (2004). Familia y Transmisión de valores. *Teoría Educativa*. 15, 33-56.

Sanchez, A. (2006) *Trabajo Social Microsocial: Intervención con Individuos y Familias*. (p.65-77). Murcia: Diego Marín Librero Editor.

Mòdul 2. Conceptes clau per entendre el funcionament familiar.

Bonet, R., Fontanals, M. (2003). *Una nueva visión del trabajo psicosocial en el ámbito asistencial*. (p.145-174). Barcelona: Herder

Fernández García, T., Ponce de León, L. (2011). *Trabajo Social con Familias*. (p 87-127) Madrid: Ediciones Académicas.

Mòdul 3. Situacions familiars específiques

Almeda, E., Di Nella D. (Dir). (2011). Las Familias Monoparentales a Debate. Entre la ley y la experiencia. Nociones y redes de familias monoparentales. *Colección familias monoparentales y diversidad familiar*. (p.15-27). Barcelona. Copalqui Editorial. 3

Fernández García T., Ponce de León, L. (2011). *Trabajo Social con Familias*. (p 133-157). Madrid: Ediciones Académicas.

Gentile, A. (2010). De vuelta al nido en tiempos de crisis. Los boomerang kids españoles. *Revista de Estudios de Juventud*, 90, 181-204

Gómez, A. (2004). Diversidad familiar y homoparentalidad . *Rev Pediatr Aten Primaria*, 6, 361-365

Gómez, E., Muñoz, M., Haz, A. (2007). Familias Multiproblemáticas y en Riesgo Social: Características e Intervención. *Psyche*,. 16 (2), 43-54.

Sánchez, M. (dir), Giménez, M. (2006). *Estudi sobre la població gitana de Catalunya: informe final*. Fundació Pere Tarrés. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família.

Zapata, AM. (2009). Familia transnacional y remesas: padres y madres migrantes. *Revista latinoamericana de ciencias.sociales, niñez y juventud* 7 (2), 1749-1769.

Mòdul 4. Eines i habilitats per treballar amb famílies

Fernández García T, Ponce de León. L (2011). El Método en Trabajo Social con Familias. Dins *Trabajo Social con Familias*. (p 185- 215) Madrid: Ediciones Académicas.

Fernández García T, Ponce de León. L (2011). Técnicas y documentos fundamentales para el Trabajo Social con Familia. Dins *Trabajo Social con Familias*. (p 259- 312) Madrid: Ediciones Académicas.

Bibliografia Complementària:

Albertini, M. (2010). La ayuda de los padres españoles a los jóvenes adultos. El familismo español en perspectiva comparada. *Revista De Estudios De Juventud*, 90, 67-81.

Almeda E. (2010). Monoparentalidad, juventud y responsabilidad parental. *Revista de Estudios de Juventud*, 90, 143-160.

Aquín, N. (2008). La familia como objeto de las políticas asistenciales. *Trabajo Social, Estado y Sociedad*, 2, 53-78.

Arruabarrena, M. (2009). Criterios para la evaluación y la intervención con familias y menores en el ámbito de la protección infantil. *Papeles del Psicólogo*, 30(1), 13-23.

Ausloos G (2010). Activar les capacitats de la família. *Educar*, 45, 9-20.

Callejo González, J. (2010). La emergencia de una nueva concepción de la familia entre las y los jóvenes españoles. *Revista de Estudios de Juventud*, 90, 43-66.

Del Campo, S., Rodríguez Brioso MM. (2002). La gran transformación de la familia española

durante la segunda mitad del siglo XX. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 100, 103-165.

García Calvente, Y., Ayuso Sánchez, L. (2010). *Nuevos modelos de familia en Andalucía y políticas públicas*. Sevilla: Fundación Centro de Estudios Andaluces.

López, ML., Del Valle J., Montserrat, C., Bravo, A. (2010). Niños que esperan. Estudio sobre casos de larga estancia en acogimiento residencial. *Informes estudios e investigación*. Madrid: Ministerio de Sanidad y Política Social.

Mari Klose, P. (2010). Las nuevas modalidades familiares como contexto de transición a la vida adulta. *Revista De Estudios De Juventud*, 90, 161-179.

Migliavacca, M. (2010). Familia y trabajo en la Europa mediterránea. *Revista de Estudios de Juventud*, 90, 205-224.

Minuchin, P., Colapinto, J. i Minuchin, S. (2000). *Pobreza, institución, familia*. Buenos Aires: Amorrortu.

Rodríguez S., R. (2010). Identidad, modernidad y familia. *Disertaciones: Anuario Electrónico de Estudios en Comunicación Social*, 3 (1).

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
Comprensió dels conceptes fonamentals i de les funcions de la família	Exposicions teòric pràctiques per part del professor amb suport audiovisual i exemples pràctics per a la comprensió d'alguns conceptes. Lectures dirigides a ampliar les exposicions magistrals i treballs	Identificació dels conceptes fonamentals i les funcions de la família dins del context social actual.	Pauta d'Avaluació 1 Activitat a Classe (presencials) Activitat Individual (adaptats)
Coneixement del funcionament intern de la família	Exposicions teòric pràctiques per part del professor amb suport audiovisual i exemples pràctics per a la comprensió d'alguns conceptes. Lectures dirigides a ampliar les exposicions magistrals i treballs	Anàlisis del funcionament intern de la família, com s'organitza i es regula la seva evolució i estratègies de continuïtat.	Pauta d'Avaluació 2 Anàlisi de Cas
Coneixement de les característiques psicosocials d'algunes tipologies de famílies.	Exposicions teòric pràctiques per part del professor amb suport audiovisual i exemples pràctics per a la comprensió d'alguns conceptes. Lectures dirigides a ampliar les exposicions magistrals i treballs	Identificació de les característiques psicosocials d'algunes tipologies de famílies	Pauta d'Avaluació 3 Treball amb casos Pauta d'Avaluació 4 Test
Identificació del problema i exploració de pautes alternatives d'interacció familiar.	Anàlisi de casos pràctics, ja sigui mitjançant estudi o mitjançant tècniques de simulació	Identificació de potencialitats, amortidors i febleses en l'àmbit familiar, relacionant-los correctament amb els processos familiars Exploració de pautes alternatives d'interacció familiar	
Habilitat per dissenyar la intervenció social dirigida al context familiar, articulada en un equip o amb altres xarxes socials	Construcció de projectes d'intervenció aplicant les eines recollides al llarg del curs.	Disseny d'intervenció social dirigida al context familiar, articulada en un equip o amb altres sistemes socials.	